

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. P. Ď.**, bývajúceho v B., proti žalovanej **SIBA s.r.o.**, so sídlom v Bratislave, Drobného 11, IČO: 31 365 833, **o zaplatenie 348 536,14 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 24C 57/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2011 sp.zn. 9Co 269/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV. uznesením z 27. mája 2011 č.k. 24C 57/2009-88 priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov za návrh na začatie konania a zamietol jeho návrh na ustanovenie zástupcu. Rozhodol tak s odôvodnením, že u žalobcu boli splnené podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O.s.p. Návrh žalobcu na ustanovenie zástupcu v zmysle § 30 O.s.p. (v znení účinnom do 31. decembra 2011) zamietol s tým, že žalobca je schopný hájiť svoje záujmy v konaní sám s ohľadom na predmet sporu, ktorým je nárok na vrátenie požičanej sumy a tiež jeho vysokoškolské vzdelanie. Poukázal aj na skutočnosť, že žalobca je konateľom a predsedom predstavenstva niekoľkých súkromných obchodných spoločností, ako aj na kvalifikovane vypracovanú žalobu a úroveň ostatných podaní žalobcu v konaní. Proti tomuto rozhodnutiu vo výroku o zamietnutí návrhu na ustanovenie zástupcu podal žalobca odvolanie.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 29. septembra 2011 sp.zn. 9Co 269/2011 potvrdil rozhodnutie okresného súdu v napadnutej časti ako vecne správne (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces nezahŕňa právo účastníka konania

na vyhovie jeho návrhu na ustanovenie zástupcu z radov advokátov a ani nezaručuje bezvýhradné právo na poskytnutie odbornej právnej pomoci. Konštatoval, že žalobca síce spĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, avšak ustanovenie zástupcu z radov advokátov si nevyžaduje ochrana jeho záujmov v prejednávanej veci, ktorá tým nebude dotknutá ani znížená. V konaní o nároku na plnenie zmluvy o pôžičke nie je skutkový stav a jeho právne zdôvodnenie natoľko zložitý, aby žalobca nemohol v konaní vystupovať a hájiť svoje záujmy sám. Z týchto dôvodov sa odvolací súd stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa a považoval ho za vecne správne.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť svojho dovolania odôvodnil tým, že v konaní došlo k vade podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (odňatie možnosti účastníka konať pred súdom), ktorá spočívala v zamietnutí jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov, čím došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Ako dôvod podaného dovolania uviedol aj ustanovenie § 241 ods.2 písm. b/ a c/ O.s.p. (konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci). Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za nepreskúmateľné, pretože odvolací súd sa v ňom nevysporiadal s jeho odvolacou argumentáciou najmä ohľadom porušenia zásady rovnakého zaobchádzania podľa § 18 O.s.p. a náročnosťou konania vyžadujúceho si jeho právne zastúpenie v ňom. Súdy nevzali do úvahy ustanovenie § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci, v zmysle ktorého spĺňa všetky zákonné predpoklady pre ustanovenie právneho zástupcu. Žiadal, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. V závere dovolania požiadal o ustanovenie právneho zástupcu pre dovolacie konanie.

Okresný súd Bratislava IV uznesením zo 17. januára 2012 č.k. 24C/57/2009-110 právoplatným dňa 26. januára 2012 odkázal žalobcu vo veci žiadosti o ustanovenie advokáta na účely dovolacieho konania v zmysle § 30 O.s.p. na Centrum právnej pomoci.

Rozhodnutím Centra právnej pomoci zo 14. marca 2012 sp.zn. 1N 37/12, ev.č. 1145/12 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave zo 16. januára 2014 sp.zn.

4Sp 32/2012 nebol žalobcovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci v dovolacom konaní. Rozhodnutie Krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 11. februára 2014.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. ďalej len „najvyšší súd“ (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015, pretože dovolanie bolo podané pred týmto dátumom)] zistil, že dovolanie podala včas oprávnená osoba (§ 240 ods. 1 O.s.p.).

Dovolateľ nie je zastúpený advokátom a sám nemá právnické vzdelanie (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.). V prejednávanej veci, vychádzajúc z predmetu dovolaním napadnutého rozhodnutia, nebolo možné nedostatok podmienky povinného zastúpenia považovať za prekážku brániacu dovolaciemu súdu pokračovať v konaní. Dovolací súd zastáva názor, že ak predmetom dovolacieho prieskumu je rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovené žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30 O.s.p. (ako je tomu v preskúmvanej veci), nemožno striktne trvať na splnení podmienky právneho zastúpenia v dovolacom konaní. Opačný prístup by totiž viedol k popretiu zámeru, ktorý účastník podaním návrhu na ustanovenie zástupcu sledoval a k popretiu vlastného účelu dovolacieho konania, v ktorom predmetom prieskumu má byť práve záver odvolacieho súdu o tom, že účastník nespĺňa predpoklady pre ustanovenie právneho zástupcu v zmysle § 30 O.s.p. (obdobne aj ďalšie uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 5ECdo 15/2013, 5Cdo 350/2012, 4Cdo 239/2013).

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolací súd preto bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či opravný prostriedok podaný žalobcom smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, (len) pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti potvrdzujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu. Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Keďže napadnutým je také uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., nemožno prípustnosť proti nemu smerujúceho dovolania vyvodiť z týchto ustanovení.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p, ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa najvyšší súd len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. ale nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Dovolateľ existenciu procesných väd konania podľa § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Žalobca v dovolaní výslovne namietal, že mu rozhodnutiami okresného a odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorý je v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a ktorým sa súčasne odníme účastníkovi konania možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. Ide najmä o právo predniesť (doplniť, či doplňovať) návrhy, vyjadriť sa k rozhodným skutočnostiam, k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo so súhlasom predsedu senátu dávať v rámci výsluchu otázky účastníkom (svedkom) a právo zhrnúť na záver pojednávania svoje návrhy, vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj § 101 ods. 1, § 117 ods. 1, § 123, § 118 ods.1, § 126 ods. 3, § 131, § 211, § 215 O.s.p.).

Dovolateľ svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nezaložil na tvrdení, že súdy mu odňali či upreli niektoré z jeho procesných oprávnení priznaných mu občianskym súdnym poriadkom. Obsah jeho námietok spočíval v jeho nespokojnosti s negatívnym rozhodnutím súdov a v jeho názore, že splňa podmienky pre ustanovenie právneho zástupcu.

Dovolací súd preto považuje za potrebné zdôrazniť, že ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. dáva odňatie možnosti konať pred súdom do súvislosti výlučne s faktickou procesnou činnosťou súdu, a nie s jeho skutkovým či právnym hodnotením veci zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Dovolanie totiž nie je „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 237 O.s.p., § 241 ods.2 písm. b/ O.s.p.) a hmotnoprávných väd (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04). Súčasne

právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

Po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd nezistil žiadne porušenie procesných predpisov zo strany súdov nižšieho stupňa, v dôsledku ktorého by žalobcovi boli odňaté jeho procesné práva, čo napokon ani netvrdil. Rovnosť účastníkov v občianskom súdnom konaní (§ 18 O.s.p.) spočíva v rovnakom prístupe súdu k účastníkom a vo vytvorení rovnakých možností pre uplatnenie ich procesných oprávnení. Hoci prejavom tejto zásady civilného konania je aj ustanovenie § 30 O.s.p. (v znení účinnom do 31. decembra 2011), nemožno ho interpretovať ako právo účastníka na bezpodmienečné vyhovie každdej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu. Právo na poskytnutie právnej pomoci v konaní pred súdmi v zmysle čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nie je neobmedzené, ale je garantované len za predpokladu splnenia zákonných podmienok. Preto samotné zamietnutie žiadosti účastníka o ustanovenie právneho zástupcu bez ďalšieho nezakladá vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

K námietke nepreskúmateľnosti (t.j. nedostatku v odôvodnení) rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa podľa žalobcu nevysporiadal s jeho odvolacou argumentáciou, dovolací súd odkazuje na stanovisko, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktorého právna veta znie : „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

S poukazom na citované stanovisko je vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľom považovaná za tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktorá síce je relevantným dovolacím dôvodom avšak v súlade s konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu (pozri napr. sp.zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011) vada tejto povahy prípustnosť dovolania

nezakladá. Súčasne dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci boli splnené podmienky pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozhodnutím súdu prvého stupňa) spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. a obsahuje aj právne úvahy súdu (ich vecnou správnosťou sa dovolací súd nezaoberal), ktoré viedli k prijatiu záveru, že u žalobcu nie sú splnené podmienky pre ustanovenie právneho zástupcu a k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní totiž nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale len na tie, ktoré sú pre posúdenie veci podstatné (m.m. II. ÚS 78/05). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcu. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

Námietky žalobcu voči rozhodnutiu odvolacieho súdu vzťahujúce sa k (ne)splneniu podmienok pre ustanovenie právneho zástupcu a k nesprávnej aplikácii ustanovení zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci a § 30 O.s.p., z hľadiska obsahového (§ 41 ods. 2 O.s.p.) spadajú pod skutkové a právne posúdenie veci súdom, ktoré môže byť podrobené dovolaciemu prieskumu len za predpokladu procesnej prípustnosti podaného dovolania, čo nie je prípad prejednávanej veci a preto sa dovolací súd obsahom týchto námietok nezaoberal.

S poukazom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že postup a rozhodnutia súdov, v dôsledku ktorých žalobcovi nebol ustanovený právny zástupca, nemal za následok odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Z podaného dovolania ďalej vyplýva, že žalobca v dovolaní namietal aj tzv. inú vadu konania (§ 241 ods.2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods.2 písm. c/ O.s.p.), ktoré sú síce relevantnými dovolacími dôvodmi, nezakladajú však procesnú prípustnosť dovolania (viď R 54/2012 a tiež niektoré ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky, napr. rozhodnutie z 29. júna 2010 sp.zn. 1 Cdo 62/2010, z 29. novembra 2010 sp.zn. 2 Cdo 97/2010, z 9. júna 2011 sp.zn. 3 Cdo 53/2011, z 24. mája 2011 sp.zn. 4 Cdo 68/2011, z 23. júna 2011 sp.zn. 6 Cdo 41/2011). I keby teda tvrdenia žalobcu boli opodstatnené (dovolačí súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), mali by za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia, nezakladali by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či konanie je postihnuté tzv. inou vadou a tiež či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné, o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo.

Keďže procesná prípustnosť dovolania žalobcu nevyplýva ani z ustanovenia § 239 O.s.p., ani § 237 O.s.p., dovolací súd odmietol jeho dovolanie ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky jej však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože si ich neuplatnila (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. apríla 2016

JUDr. Helena Haukvitzová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová